

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005353

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-10-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Януль Василь Вікторович

2. Vasyl V. Yanul

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 101

Назва наукової спеціальності: Екологія

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії в Інституті екології Карпат НАН України за спеціальністю 101 Екологія

Дата захисту: 19-10-2026

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача: Інститут екології Карпат Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540066

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16944

Повне найменування юридичної особи: Інститут екології Карпат Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540066

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут екології Карпат Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540066

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.33, 34.35

Тема дисертації:

1. Угрупування павуків (Arachnida, Araneae) екосистем західної частини Вододільно-Верховинського хребта (Українські Карпати).
2. Spider assemblages (Arachnida, Araneae) in ecosystems in the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge (Ukrainian Carpathians).

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена вивченню угруповань павуків екосистем західної частини Вододільно-Верховинського хребта, зокрема, з'ясуванню їхнього видового складу та таксономічної структури, особливостям розподілу в основних типах оселищ, аналізу різноманіття та структури домінування. Особливу увагу приділено дослідженню аранеоугруповань лісових екосистем, які займають найбільші площі в регіоні. Мета роботи – встановити таксономічний склад і проаналізувати структуру угруповань павуків екосистем західної частини Вододільно-Верховинського хребта. Об'єктом дослідження були угруповання павуків екосистем західної частини Вододільно-Верховинського хребта. Представлена робота є першим комплексним дослідженням угруповань павуків, що охоплює основні типи оселищ у межах одного

орографічного регіону Українських Карпат. Дотепер екологічні роботи були зосереджені на вивченні біогеоценозних екосистем (букові ліси, субальпійські криволісся тощо) окремих урочищ чи гірських масивів. Дослідження проведені у 2023–2025 роках у 52 локалітетах у межах Львівської та Закарпатської областей, що охоплюють основні типи природних екосистем західної частини Вододільно-Верховинського хребта у діапазоні висот від 450 до 1348 м н.р.м. Збір матеріалу здійснений за загальноприйнятими методами ентомологічних і аранеологічних досліджень (грунтові пастки, ручний збір, косіння ентомологічним сачком, обтрушування тощо). Його загальний обсяг налічує 5 523 особини статевозрілих павуків. Визначення видів проведено за морфологічними ознаками, насамперед – будовою копулятивних органів статевозрілих особин павуків, із застосуванням відповідних визначників і спеціалізованих інтернет-ресурсів, а також наукових публікацій, що містять діагностичні ключі та ілюстрації видів. Отримані результати уточнюють і розширюють сучасні уявлення про видовий склад павуків України та її окремих регіонів. Зокрема, виявлено один новий для фауни України вид, а саме *Cinetata gradata* (Simon, 1882), 15 видів доповнюють фауну Українських Карпат, 177 видів – фауну західної частини Вододільно-Верховинського хребта. Окрім цього, 12 видів вперше згадані для Закарпатської, 14 – для Львівської області. У лісових типах оселищ, що займають найбільші площі в регіоні, у 20 локалітетах відзначено 108 видів павуків (40,8 % від загальної кількості видів). Водночас значне видове багатство встановлено для лучно-пасовищних (11 локалітетів) та узлісно-галявинних (12 локалітетів) оселищ, у межах яких виявлено відповідно 117 (44,1 %) і 106 (40,0 %) видів. У інших природних типах оселищ кількість видів була меншою: від 4 до 52. Відмінності у видовому складі та фауністичному багатстві павуків різноманітних екосистем свідчать про роль гетерогенності ландшафту у формуванні різноманіття павуків регіону. Встановлено, що до домінантного комплексу угруповань епігеобіонтних павуків основних типів лісових екосистем району досліджень належать 14 видів. Його склад визначається переважно гіпсометричним положенням екосистем, тоді як вплив породного складу деревостану є менш вираженим. Домінантами угруповань різних типів лісу є масові для Карпат види родів *Coelotes*, *Inermocoelotes*, *Callobius*, *Cybæus*, *Tenuiphantes*. Встановлено особливості структури угруповань павуків екосистем верхньої межі лісу. Виявлено, що спільною їхньою рисою є наявність ендемічних видів (*Coelotes carpathensis*, *Palliduphantes milleri*) у складі домінантного комплексу. Між горобиново-буковим рідколіссям і субальпійським високотравним узліссям спостерігається значне перекриття видового складу (83,4% спільних видів), проте рідколісся як старовіковий природний деревостан зберігає загальні риси структури аранеоугруповань приполонинного яворово-букового лісу. Високотравне узлісся формує власний комплекс видів, тут змінюється склад домінантів. З-поміж них примітною є велика частка рідкісного в Україні виду – *Sintula corniger*. Відмінності у складі екосистем, що є екотонами між приполонинними лісами та субальпійськими луками зумовлені різним рівнем освітлення, що є визначальним фактором для формування угруповань павуків. У складі аранеофауни досліджуваного регіону виявлено 38 видів, включених до «Червоного списку Карпат», серед яких вісім видів – *Araniella proxima* (Kulczyński, 1885), *Bathypantes similis* Kulczyński, 1894, *Centromerus silvicola* (Kulczyński, 1887), *Cinetata gradata* (Simon, 1881), *Mansuphantes arciger* (Kulczyński, 1882), *Palliduphantes milleri* (Staręga, 1972), *Peponocranium praiceps* Miller, 1943, *Zora armillata* Simon, 1878 – належать до категорії VU («вразливі»). Чотири види: *Palliduphantes milleri* та *Kaestneria torrentum* (Kulczyński, 1882), *Coelotes carpathensis* Ovtchinnikov, 1999 і *Taranucnus beskidicus* Hirna, 2018 є ендеміками Карпат і трапляються на висоті понад 1000 м н.р.м. З метою охорони раритетних видів регіону рекомендованим є зменшення рекреаційного навантаження на екосистеми Буківської Полонини.

2. The dissertation investigates spider assemblages in the ecosystems of the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge; specifically, it examines their species composition and taxonomic structure, distribution across major habitat types, and patterns of species diversity and dominance. Particular attention is given to the araneofauna of forest ecosystems, which cover the largest areas in the region. The aim of the study was to determine the taxonomic composition and analyze the structure of spider assemblages in the ecosystems of the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge. The object of the study was the spider assemblages in the ecosystems of the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge. The present study is the first comprehensive investigation of spider assemblages covering the main habitat types within a single orographic

region of the Ukrainian Carpathians. Previous ecological studies focused on specific ecosystems (such as beech forests, subalpine krummholz, etc.) of individual mountains or massifs. The study was conducted between 2023 and 2025 at 52 sites within the Lviv and Zakarpattia regions, covering the main habitat types of the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge across an elevation range of 450 to 1,348 m a.s.l. Sampling was carried out using standard entomological and araneological methods (pitfall traps, hand collecting, sweep netting, beating, etc.). The material comprises 5,523 adult spider specimens. The results obtained refine and expand current knowledge regarding the spider species composition in Ukraine and its regions. Specifically, one species new to the Ukrainian fauna—*Cinetata gradata* (Simon, 1882)—was recorded; 15 species were added to the fauna of the Ukrainian Carpathians, and 177 species to that of the western part of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge. Additionally, 12 species were recorded for the first time in the Zakarpattia region, and 14 in the Lviv region. In forest habitats, which cover the largest areas in the region, 108 spider species (40.8% of the total number of species) were recorded across 20 sites. At the same time, significant species richness was observed in meadow-pasture habitats (11 sites) and forest-edge/glade habitats (12 sites), where 117 (44.1%) and 106 (40.0%) species were identified, respectively. In other natural habitat types, the number of species was lower, ranging from 4 to 52. Differences in spider species composition and richness across diverse ecosystems highlight the role of landscape heterogeneity in shaping the region's spider diversity. It has been established that the dominant complex of epigeic spider assemblages across the ridge's main forest ecosystem types comprises 15 species. Its composition is determined primarily by the altitudinal position of the ecosystems, whereas the influence of the tree stand's species composition is less pronounced. The dominant species in assemblages across various forest types are those abundant in the Carpathians belonging to the genera *Coelotes*, *Inermocoelotes*, *Callobius*, *Cybaeus*, and *Tenuiphantes*. The structural characteristics of epigeic spider assemblages in old-growth forests of the Vododilno-Verkhovynskyi Ridge were investigated. It was established that, based on taxonomic composition and species abundance ratios, the greatest differentiation occurs between sycamore-beech forests situated at different hypsometric levels, whereas the forest bordering the mountain meadows (polonyny) and the rowan-beech sparse woodland are similar. Differences between the groups are primarily driven by variations in the abundance of dominant species characteristic of the region's forest ecosystems, while species richness values do not differ significantly. Each of the studied old-growth forest types was characterized by a distinct set of indicator species. The spider fauna of the study region includes 38 species (14.3% of the total species composition) listed in the "Red List of the Carpathians"; among these, eight species (2.6% of the fauna) – *Araniella proxima* (Kulczyński, 1885), *Bathyphantes similis* Kulczyński, 1894, *Centromerus silvicola* (Kulczyński, 1887), *Cinetata gradata* (Simon, 1881), *Mansuphantes arciger* (Kulczyński, 1882), *Palliduphantes milleri* (Staręga, 1972), *Peponocranium praeceps* Miller, 1943, and *Zora armillata* Simon, 1878—fall into the VU ("Vulnerable") category. Four species – *Palliduphantes milleri*, *Kaestneria torrentum* (Kulczyński, 1882), *Coelotes carpathensis* Ovtchinnikov, 1999, and *Taranucnus beskidicus* Hirna, 2018 – are endemics of the Carpathians and occur at elevations above 1,000 m a.s.l. To conserve the region's rare species, it is recommended to reduce the recreational pressure on the ecosystems of the Bukivska Polonyna.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Януль В. Угрупування епігеобіонтних павуків (Arachnida, Araneae) лісових екосистем північно-східного схилу г. Пікуй (Українські Карпати) // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. 2025. Т. 58. С. 169–175. DOI: 10.32782/1998-6475.2025.58.23.
- Януль В. В., Гірна А. Я. Павуки (Arachnida: Araneae) західної частини Вододільно-Верховинського хребта (Українські Карпати) // Вісті Харківського ентомологічного товариства. 2025. Т. 33, № 1–2. С. 45–73. DOI:

<https://doi.org/10.36016/KhESG-2025-33-1-2-5>.

- Hirna A., Yanul V. On some rare and newly recorded spider species for the Ukrainian Carpathians (Arachnida: Araneae) // *Arachnologische Mitteilungen*. 2023. Vol. 66. P. 38–43. <https://doi.org/10.30963/aramit6606>.
- Януль В. Стан вивченості та перспективи досліджень угруповань павуків старовікових лісів Українських Карпат // Молодь і поступ біології : зб. тез XIX Міжнар. наук. конф. студ. та аспірантів (Львів, 26–28 квітня 2023 р.). Львів, 2023. С. 115. [URL: <https://bioweb.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Youth-and-Progress-of-Biology.-Abstracts-of-XIX-International-Scientific-Conference-for-Students-and-PhD-Students-Lviv-April-26-28-2023..pdf>]
- Януль В. Угруповання павуків (Arachnida, Araneae) старовікового яворово-букового лісу (Вододільно-Верховинський хребет, Українські Карпати) // Наукові основи збереження біотичної різноманітності : матеріали V (XVI) Міжнар. наук. конф. молодих учених (Львів, 18 жовтня 2023 р.). Львів, 2023. С. 54–55. [URL: <https://ecoinst.org.ua/pdf/zbirnyk-konf-mv-2023.pdf>]
- Шпаківська І., Марискевич О., Башта А.-Т., Гірна А., Канарський Ю., Лелека Д., Леневи́ч О., Пижи́к І., Царик І., Яворницький В., Януль В., Ященко П. Теоретико-методологічні засади та пілотні дослідження старовікових лісів на території національного природного парку «Бойківщина» // Роль біосферних заповідників... : матеріали міжнар. наук.- практ. конф. Рахів, 2023. С. 334–340.
- Януль В., Гірна А. Знахідки адвентивних павуків-лініфіїд *Mermessus trilobatus* та *Mermessus denticulatus* (Araneae: Linyphiidae) в Україні // Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України : зб. тез наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ – Стара Гута, 14–16 черв. 2024 р.). Львів : Державний природознавчий музей НАН України, 2024. С. 65–66. [URL: <https://www.researchgate.net/publication/389173277>]
- Yanul V. Spider species of high conservation value in old-growth sycamore and beech forests of the Vododilno Verkhovyna mountain range (Ukrainian Carpathians) // *Ecology is a priority : all-Ukrainian English-speaking student conference* (Kharkiv, March 14, 2025) / ed.: N. V. Maksymenko, N. I. Cherkashyna. Kharkiv : V. N. Karazin National University, 2025. P. 142. [URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/da8ce590-0568-4d2c-95a5-90f9df21b5d4/content>]
- Януль В. До вивчення павуків антропогенних типів оселищ Вододільно-Верховинських Карпат // Наукові основи збереження біотичної різноманітності : матеріали VI (XVII) Міжнар. наук. конф. молодих учених (Львів, 14 жовтня 2025 р.). Львів, 2025. С. 35–39. [URL: <https://ecoinst.org.ua/pdf/konf-naukovi-osnovy-zberezhennia-biotychnoi-riznomanitnosti-2025-zbirnyk.pdf>].
- Януль В., Сінгаєвський Є. Попередні відомості про фауну павуків (Arachnida, Aranei) Фастівського району (Київська область) // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Біологія. 2021. № 2 (85). С. 51–56. DOI: 10.17721/1728_2748.2021.85.51-56.
- Януль В., Сінгаєвський Є. Павуки (Arachnida, Araneae) Голосіївського лісу (м. Київ): зведені результати араенеологічних досліджень за останні 15 років // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Біологія. 2025. № 3 (102). С. 66–75. DOI: 10.17721/1728.2748.2025.102.66-75.
- Yanul V., Terekhova V., Polchaninova N. New data to the rare spider species (Arachnida, Araneae) from Kyiv Region (Ukraine) // *Zoodiversity*. 2022. Vol. 56, No. 3. P. 181–188. DOI: 10.15407/zoo2022.03.181.
- Pytel-Huta S., Yanul V., Franchuk M., Zatushevsky A., Tsaryk J. Nest characteristics and prey selection of *Sceliphron destillatorium* (Apoidea, Sphecidae) on the territory of the Rivnenskyi Nature Reserve // *Zoodiversity*. 2025. Vol. 59, No. 1. DOI: 10.15407/zoo2025.01.035.
- Януль В. До вивчення павуків (Arachnida, Aranei) надзаплавної борової тераси Дніпра (Київська область) // Шевченківська весна: досягнення в науках про життя : матеріали XX Міжнародної конференції студентів та молодих учених (Київ, 27–28 квітня 2023 р.). Київ, 2023. С. 114–118. [URL: https://biomed.knu.ua/images/stories/Upload/Shevchenkivska_vesna/2023/Shevchenkivska_vesna_2023_full_new_compressed.pdf]

- Питель-Гута С., Затушевський А., Семашук Р., Качор А., Ребець Ю., Януль В., Царик Й. Склад гнізд пелопея звичайного *Sceliphron destillatorium* (Illiger, 1807) та трофіка його личинок // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій : матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції (Львів – Шацьк – Ворохта, 5–8 вересня 2024 р.). Львів, 2024. С. 96–100. [URL: <https://shnp.forest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/Zbirnyk-SHatsk-2024-na-sayt.pdf>].

Наукова (науково-технічна) продукція: матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0123U100358

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гірна Анна Яромирівна

2. Anna Hirna

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1073-6789

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут екології Карпат Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540066

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Капрусь Ігор Ярославович

2. Ihor Y. Kaprus

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3163-4482

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 55972164800; Web of Science Researcher ID: DVU-9748-2022;
https://scholar.google.com.ua/citations?user=im5M_KoAAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мірутенко Владислав Валентинович

2. Vladyslav V. Mirutenko

Кваліфікація: к. б. н., доцент, 03.00.24

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3845-5003

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57191155461;

https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=cCnoCOAAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdat

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жовнерчук Ольга Валентинівна

2. Olga V. Zhovnerchuk

Кваліфікація: к. б. н., старший науковий співробітник, 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1878-7767

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кагало Олександр Олександрович
2. Oleksandr O. Kahalo

Кваліфікація: к. б. н., с.н.с., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут екології Карпат Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540066

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кияк Володимир Григорович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Кияк Володимир Григорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Соханьчак Р. Р. (к.б.н.)

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна